

Przemysław Paweł Grzybowski

Lektury do edukacji międzykulturowej dla dzieci Przewodnik bibliograficzny

Ideą edukacji międzykulturowej jest spotkanie Innego/Obcego, wejście z nim w dialog, zapoznanie się z jego światem, osobiste doświadczenie jego odmienności i zrozumienie, dlaczego jest właśnie taki. Na tej zasadzie towarzyszące niekiedy tego rodzaju spotkaniu niepewność, niechęć i strach mogą ustąpić miejsca pozytywnemu zainteresowaniu i przyjaźni. To podstawowy cel takiej właśnie edukacji.

W bibliotekach i na rynku księgarskim dostępnych jest wiele lektur dla dzieci, w których zagadnienia różnicowania kulturowego, relacji z Innymi i Obcymi oraz ich społecznych konsekwencji zostały przedstawione w rozmaitych formach. Oprócz klasycznych opowiadań, bajek, baśni i legend można też spotkać zbiory czytanek i scenariuszy zajęć z edukacji międzykulturowej. Mogą być one wykorzystywane zarówno jako lektury w domowym zaciszu, jak i książki pomocnicze na zajęciach w szkołach, kołach zainteresowań, świetlicach, domach kultury, fundacjach, a także podczas wszelkiego rodzaju działań w przestrzeni publicznej¹.

¹ Przedstawiam tu zaktualizowane materiały zgromadzone w trakcie opracowywania następujących artykułów na ten temat: P.P. Grzybowski, *Inni i Obcy w lekturach do edukacji międzykulturowej dla dzieci. Przewodnik bibliograficzny*, w: *Przygody Innego. Bajki międzykulturowe na rzecz integracji dzieci cudzoziemskich*, red. A. Młynarczuk-Sokołowska, K. Potoniec, K. Szostak-Król, Białystok: Fundacja Dialog, Fundacja Uniwersytetu w Białymstoku 2015, s. 34–38; P.P. Grzybowski, *Literackie spotkania z Innymi. Zabawne lektury w edukacji międzykulturowej dzieci i młodzieży*, w: *Edukacja dzieci i młodzieży w środowiskach zróżnicowanych kulturowo*, red. T. Lewowicki, B. Chojnacka-Synaszko, G. Piechaczek-Ogierman, Cieszyn–Warszawa–Toruń: Wyd. UŚ, Wyd. WSP ZNP, Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Międzykulturowej, Wyd. Adam Marszałek 2014, s. 165–177.

W Podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 23 grudnia 2008 roku czytamy:

W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji².

W obowiązującej od 2017 roku Podstawie programowej wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego zagadnienia dotyczące zróżnicowania kulturowego poruszane są sporadycznie i w bardzo okrojonej formie³ – przede wszystkim w kontekście nauczania języków polskiego, obcego i regionalnego (nie wiadomo, dlaczego autorzy tego dokumentu wskazują tylko kaszubski)⁴, geografii⁵ oraz etyki⁶. Niestety jest to efekt trendu funkcjonującego w polskim systemie oświaty od lat⁷. Wykorzystanie wymienionych w poniższym przewodniku bibliograficznym pozycji jako książek pomocniczych w rozumieniu ustawy jest więc jak najbardziej możliwe. Z pewnością wzbogacą one zajęcia odbywające się także w ramach edukacji formalnej w przedszkolach i szkołach.

Podstawowe treści wychowania zawarte w książkach dla dzieci do edukacji międzykulturowej to: szacunek i tolerancja dla odmienności; przekonanie o konieczności poznania drugiego człowieka, zanim wyda się o nim opinię i zacznie oceniać jego pochodzenie, wygląd, poglądy i zachowanie. Bohaterowie tych lektur wskutek swej odmienności i subiektywnej niezrozumiałości bywają postrzegani jako Inni lub Obcy. Jako tacy niewątpliwie budzą zaciekawienie, niepewność, nawet strach i doświadczają krytyki, odrzucenia, dyskryminacji. Młody czytelnik z opowieści o ich przygodach i kłopotach otrzymuje jasny przekaz o uniwersalnej wartości poznania

² Podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 23 grudnia 2008 roku, Dz.U. Nr 4 z 15 stycznia 2009.

³ Patrz: Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego. Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 roku (poz. 356), Dz.U., poz. 356 z 24 lutego 2017, s. 3.

⁴ Patrz: tamże, s. 57, 70, 74, 79, 81, 251.

⁵ Patrz: tamże, s. 24.

⁶ Patrz: tamże, s. 204.

⁷ Szerzej na ten temat patrz: K. Gawlicz, P. Rudnicki, M. Starnawski (red.), *Dyskryminacja w szkole – obecność nieusprawiedliwiona. O budowaniu edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej w Polsce. Raport z badań*, Warszawa: Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej 2015.

drugiego człowieka, który na pierwszy rzut oka lub tylko pozornie wydaje się niezwykły, niezrozumiały, dziwny, nieprzyjazny... Dotyczy to zarówno imigrantów najłatwiej rozpoznawalnych (m.in. z powodu wyglądu i języka) oraz stygmatyzowanych jako Obcy, jak i obecnych na co dzień w środowisku rodzinnym i szkolnym Innych, których odmienność wiąże się z płcią, wiekiem, stanem zdrowia, statusem społecznym i kłopotliwymi z różnych względów (m.in. ich ograniczeń) relacjami z otoczeniem.

W lekturach do edukacji międzykulturowej dla dzieci zawarte są opowieści zarówno o realnych osobach, które łatwo zidentyfikować oraz osadzić w określonym miejscu i czasie – jak i o osobach wymyślonych, fantastycznych, niekiedy wręcz baśniowych i zupełnie nietypowych. Wszystkie je jednak łączy kłopotliwa odmienność, wyobcowanie ze środowiska, poszukiwanie partnerów do dialogu, tęsknota za akceptacją i przyjaźnią mimo różnic. W większości z opowieści adresowanych do najmłodszych czytelników poszukiwania te zwieńczone są sukcesem – potrzeba akceptacji zostaje zaspokojona, a przyjaźń mimo odmienności jest ukazana jako perspektywa i wartość przyszłości, w której zróżnicowanie kulturowe jest czymś nieuniknionym i nie tak problematycznym dla każdej ze stron, jak wydawało się jeszcze na początku przygody z książką.

Przemyślana praca z lekturami do edukacji międzykulturowej wiedzie do świadomości, że każdy człowiek – nawet najbardziej niezwykły, wręcz dziwaczny – jest wartościowy i przez to godzien szacunku, a jedną z cech konstytuujących jego wartość stanowi właśnie odmienność, różnica, dzięki której świat bohaterów książki i jednocześnie młodego czytelnika ulega wzbogaceniu o nowe idee, poglądy, wzory postępowania itp.

Każde dziecko prędzej czy później spotyka Innych/Obcych. Jego naturalną reakcją jest wówczas zdziwienie i stawianie pytań o zaobserwowane fakty. Poznawani Inni/Obcy to osoby pod pewnymi względami wyróżniające się z otoczenia i dlatego często będące przedmiotem zainteresowania, tematem plotek, nieprawdziwych i krzywdzących opinii stereotypowo powielanych w codziennych rozmowach, programach telewizyjnych, artykułach prasowych, na forach dyskusyjnych itp. Ich obecna sytuacja jest zwykle wynikiem wydarzeń z przeszłości, które ukształtowały ich charakter, poglądy na świat i wpłynęły na zachowanie. Z powodu swej odmienności Inni/Obcy bywają lubiani lub nie, postrzegani jako pozytywni bohaterowie lub „czarne charaktery” codzienności. W związku z tym ich obecność wywołuje przyjemne zaciekawienie albo budzi niepewność, obawy, strach i chęć odrzucenia.

Dokonanie wyboru pomocy naukowych do edukacji międzykulturowej dzieci i młodzieży jest dziś nie lada wyzwaniem. Strony internetowe, multimedialne gry, programy telewizyjne, pochodzące z różnych krajów

zabawki interaktywne oraz rozmaite kursy, warsztaty, zajęcia prowadzone przez Innych/Obcych (m.in. wolontariuszy i tzw. native speakerów) to źródła niejednokrotnie bardzo wartościowych doświadczeń i wiadomości, które wspomagają rodziców i nauczycieli w przekazywaniu podstaw dialogu międzykulturowego. Bywają jednak i takie, które wzmacniają negatywne stereotypy, są podszyte ideologicznymi treściami, wikłając nie-doświadczonego czytelnika w polityczne i światopoglądowe manipulacje dorosłych.

W opracowaniu tym koncentruję się tylko na jednym rodzaju środków dydaktycznych – na literaturze dla dzieci i młodzieży. Nie chodzi mi jednak o przedstawienie zagadnienia zróżnicowania kulturowego w podręcznikach szkolnych, ponieważ jest on stosunkowo często przedmiotem analiz⁸. Chciałbym zwrócić uwagę na popularne opracowania literackie funkcjonujące w sferze publicznej i docierające do czytelników na zasadach wolnego rynku. Moim celem jest zaproponowanie przykładów lektur, które pozwolą obalić podzielany przez wielu rodziców i nauczycieli stereotyp, że właściwie nie ma „dobrych książek” do edukacji międzykulturowej, więc ich pociechom pozostają klasyczne, podręcznikowe spotkania z Murzynkiem Bambo i mieszkającymi w igloo Eskimosami albo Internet. Przyczyną tego rodzaju opinii jest mała dostępność odpowiedniej literatury, a także spadek czytelnictwa⁹, który skutkuje niewiedzą o istnieniu wartościowych pomocy naukowych w postaci lektur.

Na polskim rynku wydawniczym, zwłaszcza w ostatnich latach, pojawiło się wiele interesujących opracowań do edukacji międzykulturowej. Niektóre z nich są pokłosiem projektów realizowanych m.in. przez fundacje zajmujące się problemami zróżnicowania kulturowego, dzięki czemu książki te są dostępne nieodpłatnie w Internecie, a do zainteresowanych wysyłane bezpłatnie w formie drukowanej. Pozostałe, niestety, najczęściej zostały wydane w niskich nakładach i luksusowej szacie graficznej, wskutek czego ich cena jest zbyt wysoka dla przeciętnego czytelnika i szkolnych bibliotek, więc są w licznych środowiskach nieznane. Jest to tym bardziej przykre, że wartość wychowawcza tych publikacji jest duża. Wiele z nich bowiem zostało napisanych w krajach, które z problemami zróżnicowania

⁸ Szerzej na ten temat patrz np.: E. Zamojska, *Obraz narodu i relacji międzyetnicznych w podręcznikach szkolnych (analiza treści podręczników gimnazjalnych do kształcenia literackiego i kulturowego)*, w: *Edukacja. Moralność. Sfera publiczna. Materiały z VI Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego PTP*, red. J. Rutkowiak, D. Kubinowski, M. Nowak, Lublin: Verba 2007, s. 172–184.

⁹ Szerzej na ten temat patrz: B. Badora (oprac.), *Polacy i książki*, Warszawa: Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej 2011; R. Chymkowski, I. Koryś, O. Dawidowicz-Chymkowska (oprac.), *Społeczny zasięg książki w Polsce w 2012 r.*, Warszawa: Biblioteka Narodowa 2012.

kulturowego zmagają się od lat i funkcjonują one jako treści programów kształcenia w oświacie publicznej.

Oprócz prac dedykowanych młodemu czytelnikowi dostępne są także poradniki dydaktyczne dla nauczycieli dotyczące zajęć z przedmiotów wchodzących w skład minimum programowego (np. języków obcych), treści wychowania związanych ze zróżnicowaniem kulturowym określonych środowisk (np. problemami uchodźców) oraz opracowania naukowe na temat zróżnicowania kulturowego jako zagadnienia socjalizacji dzieci i młodzieży oraz treści wychowania.

Lektura dostarcza odpowiedzi na dziecięce pytania pojawiające się w momencie spotkania Innych/Obcych – nurtujące w trakcie mniej lub bardziej trwałych relacji z nimi. Młody czytelnik stopniowo poznaje warunki, w jakich może kształtować się odmiennosc, dzięki czemu łatwiej jest mu zrozumieć zarówno bohaterów opowieści, jak i Innych/Obcych poznawanych osobiście. Tego rodzaju tok pracy z lekturą prowadzi czytelnika do wniosku, że odmiennosc wyglądu, zachowania, perspektyw życiowych poszczególnych osób, choćby nawet była źle widziana w środowisku, tak naprawdę jest zwyczajnym elementem człowieczeństwa, z którym trzeba sobie radzić każdego dnia, uczestnicząc w Inności/Obcości własnej i/lub innych.

Decyzja o tym, czy dziecko jest już na tyle rozwinięte, by móc zapoznać je z daną lekturą, zależy od rodziców i nauczycieli, którzy obserwując oraz analizując jego ciekawość świata i zakres dostępu do informacji (np. możliwość oglądania telewizji bez kontroli dorosłych, przysłuchiwanie się rozmowom starszego rodzeństwa i dorosłych), będą w stanie określić, czy zna ono już odpowiednie wyrażenia i zagadnienia, interesuje się nimi, pyta o nie, próbuje lepiej zrozumieć itp. Jeśli tak jest, wówczas można rozpocząć z nim dyskusję, posiłkując się wybraną lekturą.

Przed oddaniem książki w ręce dziecka rodzice i nauczyciele powinni też zdecydować, czy potraktować jej treści wybiórczo i stopniowo zapoznawać młodego czytelnika z kolejnymi tematami. Mogą też pozwolić na czytanie „jednym tchem” – pod warunkiem jednak, że każdej lekturze towarzyszyć będzie refleksja i dyskusja o jej bohaterach. Po wspólnej lekturze z dzieckiem wypadałoby je zapytać, czy rozumie treść czytanki i w razie wątpliwości uzupełnić lub wyjaśnić kłopotliwe zagadnienia. Podczas dyskusji warto zwracać uwagę dziecka na fakt, że w jego środowisku żyją ludzie bardzo podobni do opisanych w książce, więc prędzej czy później spotka się z nimi i może mieć podobne odczucia jak literaccy bohaterowie. Chodzi o przygotowanie dziecka do kontaktu z odmiennością (także własną), o wsparcie go w kształtowaniu postawy pozytywnego zainteresowania sytuacją Innych/Obcych w różnych okolicznościach oraz

poszukiwania możliwych sposobów nawiązania dialogu, którego efektami będą wzajemne poznanie i tolerancja.

Praca z lekturą do edukacji międzykulturowej pozwoli na udzielenie dziecku poważnych i wyczerpujących odpowiedzi na pytania o sprawy czasem krępujące nawet dla dorosłych (nie dziwi fakt, że wiele lektur do edukacji międzykulturowej fascynuje najpierw dorosłych!). Warto podjąć ten trud, by nie zaprzepaścić okazji do rozmowy pod pretekstem czytanki, zanim dziecko dowie się o czymś trudnym w sposób wulgarny, powierzchowny, ideologiczny, np. od starszych kolegów, z telewizji, Internetu lub od osób, którym świadomie nie powierzyłyby się trudu wychowania swego dziecka. Praca ta staje się szczególnie istotna, gdy dziecko może utożsamiać się z bohaterami opowieści lub „rozpoznać” w nich kogoś ze swoich bliskich, znajomych, osób żyjących w środowisku lub spotkanych wcześniej w rozmaitych okolicznościach. Wówczas fantastyczne postaci i sytuacje przedstawione w książce nabierają dla młodego czytelnika szczególnej wartości poznawczej.

Z założenia w trakcie lektury do edukacji międzykulturowej dziecko może uzyskać odpowiedzi dostosowane do jego wieku i zdolności poznawczych. Dlatego wiele z wymienionych poniżej książek zostało opatrzone komentarzem metodycznym lub uwagami autorów dotyczącymi poruszanych wątków. Niektóre z nich dostępne są w formie ebooków w Internecie – inne w postaci wręcz luksusowych, przepięknie ilustrowanych edycji, docenionych przez czytelników i wydawców podczas konkursów i targów książki.

Zaproponowany tu wybór lektur dla dzieci do edukacji międzykulturowej można ująć w bloki tematyczne związane z ich następującymi treściami:

Opracowania dydaktyczne i metodyczne – zróżnicowanie kulturowe w domu, szkole, najbliższym środowisku; imigranci, uchodźcy; czytanki, scenariusze, komentarze dla rodziców i nauczycieli pracujących w domu lub szkole z lekturami do edukacji międzykulturowej.

Inni/Obcy – odmienność wyglądu, zachowania, kultury, statusu i roli społecznej; niezrozumienie, nieporozumienia, nietolerancja, negatywne stereotypy, uprzedzenia, napięcia, konflikty; odrzucenie, dyskryminacja, samotność; zaciekawienie, dialog, porozumienie, zrozumienie, akceptacja, tolerancja, współpraca, przyjaźń.

Rasizm i antysemityzm – odmienność rasy i kultury; niezrozumienie, nieporozumienia, nietolerancja, negatywne stereotypy, uprzedzenia, napięcia, konflikty, eksterminacja, Holocaust; zakorzenienie w kulturze narodowej i etnicznej; historyczne podejście do zróżnicowania

kulturowego; zaciekawienie, dialog, porozumienie, zrozumienie, akceptacja, tolerancja, współpraca, przyjaźń.

Obce kultury – odmienność warunków i stylów życia, idei, tradycji, obyczajów; ciekawość i poznawanie świata mimo różnic kulturowych; niepewność i radość związania z odrywaniem różnic kulturowych, spotkanie i dialog kultur.

Wiek – odmienność wieku i związanych z nim potrzeb, oglądu świata, stylów życia, postaw; nieporozumienia, napięcia i konflikty pokoleń; poszukiwanie podstaw do dialogu i współpracy, porozumienie, zrozumienie; prawa związane z wiekiem;

Chorowanie i cierpienie – odmienność stanu zdrowia i związanych z nim potrzeb, oglądu świata, stylów życia, postaw, oczekiwań; odmienne reakcje na chorowanie i cierpienie; nieporozumienia, napięcia i konflikty; akceptacja, dialog, porozumienie, zrozumienie, współpraca, opieka; ADHD, astma, autyzm, choroba nowotworowa, depresja, padaczka, zespół Downa.

Umieranie, śmierć i żałoba – odmienność zachowania, stylów życia, postaw, oczekiwań itp. związanych z umieraniem, śmiercią, stratą i żałobą; odmienne reakcje na umieranie i śmierć; umieranie i żałoba w różnych kulturach.

Religia – odmienność religii, wartości, postaw, wzorców osobowych, stylów życia; podobieństwo i tożsamość wzorów kulturowych; poszukiwanie wspólnych korzeni religijnych; szacunek, dialog, tolerancja, ekumenizm.

Bajki, baśnie i legendy z różnych stron świata – związane z regionem odmienności wzorów kulturowych, oglądu świata, postaw; niezrozumienie, nieporozumienia, nietolerancja, negatywne stereotypy, uprzedzenia, napięcia, konflikty; odrzucenie, dyskryminacja, samotność; zaciekawienie, dialog, porozumienie, zrozumienie, akceptacja, tolerancja, współpraca, przyjaźń; fantastyczne wyobrażenia Innych/Obcych; edukacja regionalna i historyczna.

Przedstawiona typologia jest względna i umowna, gdyż poszczególne treści przeplatają się w większości z wymienionych opracowań. Zamieszczony tu przewodnik bibliograficzny ma więc tylko zapewnić ogólną orientację i ułatwić wstępny wybór źródeł do pracy z młodym czytelnikiem.

Opracowania dydaktyczne i metodyczne

- Bernacka-Langier A., Janik-Płocińska B., Kosowicz A., Pawlic-Rafałowska B., Piegat-Kaczmarzyk M., Walczak G., Rejmer Z., Wasilewska-Łaszczuk J., Zasuńska M., *Inny w polskiej szkole – poradnik dla nauczycieli pracujących z uczniami cudzoziemskimi*, Warszawa–Izabelin: Biuro Edukacji m.st. Warszawy, Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń, Polskie Forum Migracyjne 2009.
- Błasiak P. et al., *Azja dla najmłodszych. Materiały dla nauczycieli*, Warszawa: Fundacja Edukacji Międzykulturowej 2010.
- Bohosiewicz M., Kornacki P., Jurewicz J., Marek A., Kuspys P., Halik T., Czerniejewska I., *Imigranci w mojej klasie*, Warszawa: Stowarzyszenie Vox Humana 2014.
- Czerniejewska I. (red.), *Wielokulturowość na co dzień. Materiały dla nauczycieli*, Kraków: Stowarzyszenie Willa Decjusza 2006.
- Czerniejewski M., Kubiak I., Malczewska M., Szczepanik W., *Materiał pomocniczy dla prowadzących zajęcia na temat uchodźców*, Poznań: Stowarzyszenie „Jeden Świat”, Service Civil International Polska 2001.
- Dziarmaga-Czajkowska A., Górka D. (red.), *Afryka dla najmłodszych. Materiały dla nauczyciela*, Warszawa: Fundacja Edukacji Międzykulturowej 2008.
- Europejski Ruch Młodzieży przeciwko Rasizmowi, Ksenofobii, Przejawom Antysemityzmu i Nietolerancji: *Każdy inny, wszyscy równi...*, przeł. A. Regucka-Kwaśnik, Warszawa: Harcerskie Biuro Wydawnicze Horyzonty 2003.
- Gillert A. et al., *Uczenie się międzykulturowe. Pakiet szkoleniowy nr 4*, red. S. Martinelli, M. Taylo (red.), Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Narodowa Agencja Programu „Młodzież” 2000.
- Grzybowski P.P., *Spotkania z Innymi. Czytanki do edukacji międzykulturowej*, Kraków: Impuls 2011.
- Górak-Sosnowska K., Morżo I. (red.), *Języki świata. Materiały dydaktyczne do zajęć międzykulturowych*, Warszawa: Stowarzyszenie Arabia 2008.
- Idzik I., Nitka J., Marcinowska H., Onuchowska A., Kasprzyk T., Biłyk K., Reich A., Mackiewicz K., Cieśliński Ł., *„Różni – równi”: program edukacyjny. Podręcznik dla prowadzących lekcje na temat mniejszości narodowych i etnicznych*, Poznań: Stowarzyszenie „Jeden Świat” – Service Civil International Polska 2004.
- Koszewska K. (red.), *Zrozumieć innych, czyli jak uczyć o uchodźcach*, Warszawa: CODN 2001.
- Lewowicki T., Suchodolska J. (red.), *Dzieci w procesie kształtowania postaw kulturowych. Przewodnik po ścieżkach edukacji regionalnej wielo- i międzykulturowej (materiały dla nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych)*, Cieszyn–Warszawa–Kraków: Wyd. UŚ, Wyd. WSP ZNP, Impuls 2011.
- Młynarczuk A., Potoniec K., *Edukacja międzykulturowa wobec integracji dzieci czechżeńskich na przykładzie projektu „Ku wzbogacającej różnorodności”*, Białystok: Fundacja Uniwersytetu w Białymstoku Universitas Bialostocensis, 2009.
- Młynarczuk-Sokołowska A., Potoniec K., Szostak-Król K. (red.), *Przygody Innego. Bajki w edukacji międzykulturowej*, Białystok: Fundacja Edukacji i Twórczości, Fundacja Uniwersytetu w Białymstoku Universitas Bialostocensis 2011.
- Młynarczuk-Sokołowska A., Potoniec K., Szostak-Król K. (red.), *Przygody Innego. Bajki międzykulturowe na rzecz integracji dzieci cudzoziemskich*, Białystok: Fundacja Dialog 2015.
- Ośko A., Piegat-Kaczmarzyk M., Rejmer Z., *Cały świat w naszej klasie. Scenariusze zajęć międzykulturowych*, Warszawa: Polskie Forum Migracyjne 2014.

- Oško A., Piegat-Kaczmarzyk M., Rejmer Z. (oprac.), *Cały świat w naszej klasie. Scenariusze zajęć międzykulturowych*, Warszawa: Polskie Forum Migracyjne 2011.
- Pieगत-Kaczmarzyk M., Rejmer Z., *Szkoła integracji międzykulturowej. Model pracy międzykulturowej WISE i przykładowe scenariusze zajęć*, Warszawa: Polskie Forum Migracyjne 2014.

Inni/Obcy

- Bardijewska L., *Zielony wędrowiec*, Warszawa: Agencja Edytorska Ezop 2008.
- Crowther K., *Mój przyjaciel Szymon*, przeł. K. Suchanow, Gdańsk: EneDueRabe 2010.
- Dubus B., *Tekla i jej chłopakowy świat*, Warszawa: Wytwórnia 2010.
- Erlbruch W., *Straszna piątka*, przeł. Ł. Żebrowski, Warszawa: Hokus-Pokus 2007.
- Gill-Piątek H., Krzywonos H., *Bieda. Przewodnik dla dzieci*, Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej 2010.
- Heubl M.U., *Kolorowe łyżki klauna*, przeł. M. Kołpanowicz, Kraków: AA 2003.
- Jeong-saeng K., *Psia kupa*, przeł. E. Matejko-Paszkowska, Skarżysko-Kamienna: Kwiaty Orientu 2012.
- Kotowska K., *Jeż*, Poznań: Media Rodzina 2010.
- Kotzwinkle W., Murray G., *Walter, pies pędzi-wiatr*, przeł. A. Skarbińska-Zielińska, Warszawa: Vizja Press & It 2007.
- Krohn L., *Pelikan. Opowieść z miasta*, przeł. I. Kosmowska, Warszawa: Dwie Siostry 2008.
- Laszuk A., *Mała książka o homofobii*, Warszawa: Czarna Owca 2010.
- Lindenbaum P., *Igor i lalki*, przeł. K. Skalska, Poznań: Zakamarki 2009.
- Maxeiner A., *To wszystko rodzina! O dziecku nowej partnerki brata taty poprzedniej żony i o innych krewnych*, przeł. K. Weintraub, Warszawa: Czarna Owieczka 2012.
- Orlev U., *Babcia robi na drutach*, przeł. U. Orlev, Warszawa: Wytwórnia 2009.
- Ostrowicka B., *Jest taka historia. Opowieść o Januszu Korczaku*, Łódź: Literatura 2012.
- Piotrowska E., *Żółte kółka. Mam na imię Inna*, Warszawa: Czarna Owieczka 2011.
- Simon-Catelin V. Soutif F., *Jak dwie krople wody*, przeł. M. Rusinek, Gdańsk: EneDueRabe 2009.
- Stanecka Z., Oklejak M., *Basia i kolega z Haiti*, Warszawa: Egmont Polska 2011.
- Steinhöfel A., *Rico, Oskar i głęboczenie*, przeł. E. Jeleń, Kraków: WAM 2011.
- Ungerer T., *Księżycolud*, przeł. M. Rusinek, Wrocław: Format 2011.

Rasizm, antysemityzm, ludobójstwo

- Diouf M., *Mała książka o rasizmie*, przeł. D. Rewerenda-Młynarczyk, Warszawa: Czarna Owca 2011.
- Fellner H., Duthel F., *Rasizm i nietolerancja – nie!*, przeł. J. Woyciechowska, Warszawa: Muchomor 2005.
- Levine K., *Walizka Hany. Historia prawdziwa*, przeł. R. Kopczevska, Poznań: Media Rodzina 2005.
- Mikołajewski J., *Wędrowniaku Nabu*, Budapeszt–Kraków: Austeria, Klezmerhojs 2016.
- Piątkowska R., *Która to Malala?*, Łódź: Literatura 2015.
- Piątkowska R., *Wszystkie moje mamy*, Łódź: Literatura 2013.
- Simms T., *Płaszcz Józefa*, przeł. D. Hartwich, M. van der Kroft, Wrocław: Format 2009.
- Sroda M., *Mała książka o tolerancji*, Warszawa: Czarna Owca 2010.

- Ungerer T., *Otto. Autobiografia pluszowego misia*, przeł. M. Rusinek, Wrocław: Format 2011.
- Wielga K. (red.), *Kompot. Polsko-izraelski album komiksowy*, Warszawa: Instytut Adama Mickiewicza, Kultura Gniewu 2008.

Obce kultury

- Grzebińska O., *Mama dookoła świata. Opowieści o macierzyństwie w różnych kulturach*, Warszawa: W.A.B. 2012.
- Nowacka-Devillard A., *Apetyt na Maroko – tadżin*, „Apetyt na Świat”, Warszawa: Fundacja Edukacji Międzykulturowej 2009.
- Nowacka-Devillard A., *Apetyt na Wietnam – nem*, „Apetyt na Świat”, Warszawa: Fundacja Edukacji Międzykulturowej 2010.
- Szczepańska-Kowalczyk K., *Majka, Marcel i afrykańskie czary*, Kraków: Znak 2009.
- Węgierek K., *Apetyt na Meksyk – familia*, „Apetyt na Świat”, Warszawa: Widnokrąg 2012.
- Węgierek K., *Apetyt na Meksyk – la celebración*, „Apetyt na Świat”, Warszawa: Fundacja Edukacji Międzykulturowej 2009.
- Węgierek K., *Pojazdy i nie tylko*, „Aż na Koniec Świata”, Warszawa: Fundacja Edukacji Międzykulturowej 2010.
- Witkowska M., Krysiak P., *Dzieci świata*, Warszawa: Arkady 2011.

Wiek

- Bodström C., *Buziaki, całusy, pocałunki*, przeł. I. Kościelniak, Warszawa: Czarna Owieczka 2012.
- Czerwińska-Rydel A., Piątkowska R., *Moje prawa – ważna sprawa!*, Łódź: Literatura 2014.
- Kasdepke G., *Mam prawo! Czyli nieomal wszystko, co powinniście wiedzieć o prawach dziecka, a nie macie kogo spytać*, Warszawa: G+J RBA, cop. 2007.
- Kotoro B.-B., Sokoluk W., *Ważne sprawy przedszkolaka*, Ruda Śląska: Advert Studio, Marcin Wilk 2016.
- Saint-Mars D. de, Bloch S., *Poniżanie – nie!*, przeł. J. Woyciechowska, Warszawa: Muchomor 2005.
- Saint-Mars D. de, Bloch S., *Przemoc – nie!*, przeł. J. Woyciechowska, Warszawa: Muchomor 2005.
- Schmitt É.-E., *Opowieści o Niewidzialnym*, przeł. B. Grzegorzewska, Kraków: Znak 2005.
- Stalfelt P., *Mała książka o przemocy*, przeł. I. Jędrzejewska, Warszawa: Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza 2008.
- Stanecka Z., *Świat według dziadka*, Poznań: W drodze 2013.
- Stark U., *Jak mama została Indianką*, przeł. K. Skalska, Poznań: Zakamarki 2008.
- Zakrzewska-Morawek I., *Świat według Żunia*, Warszawa: Zielona Sowa 2016.
- Zolotow C., *Lalka Williama*, przeł. A. Graff, Warszawa: Czarna Owieczka 2012.
- Żakówna M., *Jak Maciek przestał być Małym*, Piaseczno: TacyJakJa.pl Zdziechowska & Czyżak 2010.

Chorowanie i cierpienie

- Amenta III C.A., *Krzyś jest wyjątkowy. Dla dzieci o autyzmie*, przeł. E. Wojtych, Gdańsk–Sopot: GWP 2010.
- Basek A., Gałęziowska M., *Kiedy Twój brat lub siostra choruje na raka*, Mysłówice: Hospicjum Cordis 2011.
- Bergendhal-Pauling L., *Mały policjant, czyli mam marzenie*, Poznań: Media Rodzina 2006.
- Chmielewska A., *Albert i dzieciaki: klasa integracyjna*, „Bajki bez Barrier”, cz. 16, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2016.
- Chmielewska A., *Bursztyń: dziecko niewidome*, „Bajki bez Barrier”, cz. 10, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska A., *Cukiereczek: cukrzyca*, „Bajki bez Barrier”, cz. 15, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2016.
- Chmielewska A., *Ktoś: wada serca*, „Bajki bez Barrier”, cz. 13, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2016.
- Chmielewska A., *Leo i Nela: niepełnosprawność ruchowa*, „Bajki bez Barrier”, cz. 6, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska A., *Papuzki nierozłączki: porażenie mózgowe*, „Bajki bez Barrier”, cz. 19, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2017.
- Chmielewska A., *Rycerskie gofry: celiakia*, „Bajki bez Barrier”, cz. 18, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2016.
- Chmielewska A., *Ślimak: niedosłuch*, „Bajki bez Barrier”, cz. 8, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska A., *Tajemnica znikających ciasteczek: zespół Downa*, „Bajki bez Barrier”, cz. 5, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska A., *Wycieczka: choroby nerek – dializa*, „Bajki bez Barrier”, cz. 12, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2016.
- Chmielewska A., *Żywe srebro: ADHD*, „Bajki bez Barrier”, cz. 3, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska J.M., *Duży: upośledzenie umysłowe*, „Bajki bez Barrier”, cz. 11, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2016.
- Chmielewska J.M., *Czapka, lamy i kotomierz: dysleksja*, „Bajki bez Barrier”, cz. 17, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2016.
- Chmielewska J.M., *Czarodziejka: autyzm*, „Bajki bez Barrier”, cz. 2, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska J.M., *Dziewczynka z okna: choroba przewlekła*, „Bajki bez Barrier”, cz. 9, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska J.M., *Hubek kubek wstążka: zespół Aspergera*, „Bajki bez Barrier”, cz. 1, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska J.M., *Kkora: zaburzenia mowy*, „Bajki bez Barrier”, cz. 7, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Chmielewska J.M., *Mirabelka: atopowe zapalenie skóry*, „Bajki bez Barrier”, cz. 14, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2016.
- Chmielewska J.M., *Skarb: epilepsja*, „Bajki bez Barrier”, cz. 4, Szklarska Poręba: Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Światelko” 2015.
- Dahle G., Nyhus S., *Włosy mamy*, przeł. H. Garczyńska, Gdańsk: EneDueRabe 2010.
- Fournier J.-L., *Tato, gdzie jedziemy?*, przeł. B. Sęk, Katowice: Książnica 2008.
- Grabowska-Grzyb A., *O małpce, która spadła z drzewa*, Piaseczno: TacyJakJa.pl 2010.

- Kotoro B.-B., *A Zosia ma raka na smyczy czyli Mały Człowiek mierzy się z chorobą rodzica*, Chorzów: Advert 2015.
- Krajewska M., *Mój młodszy brat*, Poznań: Harbor Point Media Rodzina 2009.
- Kraljić H., *Elvis i Tara muszą odejść*, przeł. A. Brożek-Sala, Katowice: Piętka 2017.
- Kraljić H., *Janek jest inny. Historia chłopca z autyzmem*, przeł. A. Brożek-Sala, Katowice: Piętka 2017.
- Kraljić H., *Mam dysleksję*, przeł. A. Brożek-Sala, Katowice: Piętka 2017.
- Kraljić H., *Mam zespół Downa*, przeł. A. Brożek-Sala, Katowice: Piętka 2017.
- Kraljić H., *Sekret Laury*, przeł. A. Brożek-Sala, Katowice: Piętka 2017.
- Lindenbaum P., *Filip i mama, która zapomniała*, przeł. K. Skalska, Poznań: Zakamarki 2010.
- Madera M., *Kropiółka z marzeniami*, Warszawa: Nasza Księgarnia 2008.
- Moore-Mallinos J., *Mój brat ma autyzm*, przeł. B. Śliwińska, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła 2009.
- Nicholls S., *Olivier i zeszyt z marzeniami*, przeł. K. Janusik, Kraków: Znak 2008.
- Piątkowska R., *Wieloryb*, Łódź: Literatura 2011.
- Piotrowska E., *Żółte kółka. Mam na imię Inna*, Warszawa: Czarna Owieczka 2011.
- Ryrych K., *Siedem sówich piór. Pamiętnik mojej choroby*, Warszawa: Cartalia Press 2008.
- Schmitt E.-E., *Oskar i pani Róża*, przeł. B. Grzegorzewska, Kraków: Znak 2005.
- Schneider L., *Zuzia idzie do dentysty*, przeł. E. Kledzik, Poznań: Harbor Point Media Rodzina 2008.
- Schneider L., *Zuzia w szpitalu*, przeł. E. Kledzik, Poznań: Harbor Point Media Rodzina 2008.
- Światowska A., *Baltazar – mój przyjaciel z ADHD*, Gdańsk: Harmonia 2011.
- Tóth K., *Mama miała operację*, przeł. A. Butrym, Warszawa: Finebooks – Grupa Wydawnicza Adamantan 2017.
- Tyszka A., *Bajka na astmę*, Piaseczno: TacyJakJa.pl 2010.
- Zięba M., *Bo ja idę do szpitala*, Warszawa: Agencja Edytorska „Ezop” 2010.
- Zięba M., *Moja mama ma raka*, Warszawa: Agencja Edytorska „Ezop” 2007.

Umieranie, śmierć i żałoba

- Bergendahl-Pauling L., *Mały policjant, czyli mam marzenie*, przeł. A. Bolek, Poznań: Media Rodzina 2006.
- Buscaglia L., *Jesień liścia Jasia*, przeł. E. Wojtych, Gdańsk: GWP 2007.
- Déon M., *Tomek i nieskończoność*, przeł. M. Kuszczalska, Poznań: G & P 2010.
- Downham J., *Zanim umrę*, przeł. M. Gajdzińska, Warszawa: Nasza Księgarnia 2009.
- Erlbruch W., *Gęś, śmierć i tulipan*, przeł. Ł. Żebrowski, Warszawa: Hokus-Pokus 2008.
- Fupz Aakeson K., Eriksson E., *Esben i duch dziadka*, przeł. K. Stręk, Poznań: Harbor Point Media Rodzina 2006.
- Gibert B., *Niebo*, przeł. J. Kutyła, Warszawa: Wytwórnia 2011.
- Heivoll G., *Niebo za domem*, przeł. M. Skoczko, Gdańsk: Fundacja Inicjatyw Społecznie Odpowiedzialnych 2009.
- Hennezel C., *Opowiedz mi o śmierci... W imieniu życia*, przeł. T. Maciołek, Warszawa: Kluźce 2007.
- Hole S., *Lato Garmanna*, przeł. M. Skoczko, Gdańsk: Fundacja Inicjatyw Społecznie Odpowiedzialnych 2008.
- Jalonen R., *Dziewczynka i drzewo kawek*, przeł. I. Kosmowska, Warszawa: Tatarak 2008.
- Köpp C., *Najdalsza podróż. Krótka opowieść o życiu i umieraniu*, przeł. E. Panek, Kraków: Esprit 2010.

- Kommedal R.H., *Czy tata płacze?*, przeł. M. Samsel Chojnacka, Gdańsk: Fundacja Inicjatyw Społecznie Odpowiedzialnych 2008.
- Kosmowska B., *Dziewczynka z parku*, Warszawa: W.A.B. 2012.
- Kotoro B.-B., *Śmierć i pogrzeb. Dla przedszkolaka i małego żaka*, „Trudne Tematy”, nr 1, Warszawa: Beata Vita 2017.
- Lindström J., *Tajemnica śmierci*, przeł. M. Kostrzewska, Warszawa: Czarna Owieczka 2011.
- Maag G., *Ogród. Dobra opowieść na wielki smutek*, przeł. J. Mikołajewski, Warszawa: Nasza Księgarnia 2005.
- Mossakowska Z., *Że cię nie opuszczę aż do śmierci*, Toruń: Wyd. Adam Marszałek 2001.
- Mundy M., *Każdy czasem jest smutny. Dlaczego płacze, gdy kogoś traci?*, przeł. B. Śliwińska, Częstochowa: Edycja Świętego Pawła 2003.
- Nicholls S., *Olivier i zeszyt z marzeniami*, przeł. K. Janusik, Kraków: Znak 2008.
- Nilsson U., Tidholm A.-C., *Żegnaj panie Muffinie!*, przeł. H. Dymel-Trzebiatowska, Gdańsk: EneDueRabe 2008.
- Piasecka W., *Tańczące czarownice*, Kijewo Królewskie: Niko 2016.
- Rattan S., *Dokąd odchodzisz?*, przeł. M. Kowaleczko-Szumowska, Gdańsk: AnWero Wydawnictwa Anna Marłęga-Woźniak 2009.
- Roy K., *Jak umierał słowiczek*, Piasek: CEF Press 2011.
- Schuurman N., *Słonecznikowa zima*, przeł. I. Kosmowska, Warszawa: Agencja Edytorska „Ezop” 2007.
- Stalfelt P., *Mała książka o śmierci*, przeł. I. Jędrzejewska, Warszawa: Jacek Santorski & Co 2008.
- Stark U., Höglund A., *Czy umiesz gwizdać, Joanno?*, przeł. K. Skalska, Poznań: Zakamarki 2008.
- Wijkmark C.-H., *Nadchodzi noc*, przeł. J. Rost, Warszawa: Czarne 2010.
- Wilson J., *Vicky, dziewczynka, która stała się aniołem*, przeł. K. Petecka-Jurek, Poznań: Media Rodzina 2006.
- Zawistowska M., *Pani śmierć*, nakładem autorki, [b.m.] 2016.

Religia

- Dziedziul B., Busłowska L., Wigłasz T., Konopacki A., Karkowska A., Chutkowski A., Misiejuk A., Miśkiewicz T., Miśkiewicz B., *Religie Podlasia. Przewodnik nie tylko dla dzieci*, Białystok: Centrum im. Ludwika Zamenhofa 2012.
- Gilbert M., *Jest wiele wiar. O co pytają dzieci*, przeł. E. Kolasińska, Warszawa: Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza 2008.

Bajki, baśnie i legendy z różnych stron świata

- Bojar-Fijałkowski G., *Legendy ze słowińskiej checzy*, Koszalin: Krajowa Agencja Wydawnicza RSW „Prasa-Książka-Ruch” 1976.
- Cholewińska-Szkolik A., *Bajki o misiach z czterech stron świata*, Warszawa: Book House 2011.
- Cruz-Kąciak A. (oprac.), *Bajki z Gwatemali i Nikaragui*, opowieści zostały zebrane, przeł. i oprac. przez wolontariuszy poznańskiego Stowarzyszenia „Jeden Świat” w ramach programu Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP „Wolontariat polska pomoc 2010”, Warszawa: Departament Współpracy Rozwojowej. Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP 2013.

- Czachorowski M. (oprac.), *Kara-Batyr i Błękitny Koń. Nogajskie bajki ludowe*, przeł. D. Czachorowski, M. Czachorowski, Wrocław: Agencja Wydawnicza „Argi” 2009.
- Czyżowska M., *Jestem Polakiem*, „Domowa Akademia Przedszkolaka”, Kraków: Zielona Sowa 2009 [+ gra planszowa].
- Dobkiewiczowa K., *Miedziana lampa. Baśnie i opowieści o śląskim Skarbniku*, Warszawa: Nasza Księgarnia 1969.
- Dobkiewiczowa K., *Sztolnia w Sowich Górach. Baśnie i opowieści z ziemi opolskiej, Beskidów i Dolnego Śląska*, Poznań: Zysk i Ska 2008.
- Dzikowska E., Wierzchowska W., *Bajki nie bajki. Opowieści z całego świata*, Bielsko-Biała: Pascal 2011.
- Ficowski J., *Galazka z Drzewa Słońca. Baśnie cygańskie*, Warszawa: Buchmann – Grupa Wydawnicza Foksal 2013.
- Ficowski J., *Syrenka*, Warszawa: Nasza Księgarnia 1975.
- Heyduk B., *Legends i opowieści o Krakowie*, Kraków: Wydawnictwo Literackie 1985.
- Jackiewicz-Dobkiewiczowa K., *Saga o białym kryształ. Baśnie i opowieści o małopolskiej soli*, Warszawa: Nasza Księgarnia 1986.
- Kaszubska A. (oprac.), *Bajkowa mozaika. Bajki z całego świata*, Warszawa: G+J RBA, cop. 2012.
- Koniusz J. (oprac.), *Złota dzida Bolesława. Podania, baśnie i legendy Ziemi Lubuskiej*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskie 1970.
- Kosowicz A., Włodarczyk A. (oprac.), *Bajki z krajów uchodźców*, Warszawa: Przedstawicielstwo w Polsce Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców UNHCR 2006.
- Krüger M., *Było? Nie było?*, Wrocław: Siedmioróg 1998.
- Morcinek G., *Jak górnik Bulandra diabła oszukał. Baśnie śląskie*, Warszawa: Nasza Księgarnia 1958.
- Necel A., *Demony, purtki i stolemy. Baśnie kaszubskie*, Wejherowo: MS 2011.
- Pagaczewski S., *Diabelski kamień*, Kraków: Wydawnictwo Literackie 2005.
- Porazińska J., *Starodziej*, Warszawa: Nasza Księgarnia 1964.
- Puzdrowski E., *Bursztynowe drzewo. Baśnie kaszubskie*, Gdańsk: Polnord – Wydawnictwo Oskar 2003.
- Seliga K. (oprac.), *Legends miast polskich. Podania, przypowieści i anegdoty o dawnych miastach polskich*, Warszawa: Sumptibus Auctoris Et Amicorum Eius 1993.
- Szelburg-Zarembina E., *Chłopiec z perły urodzony. Baśń na motywach podhalańskich*, Warszawa: Krajowa Agencja Wydawnicza 1987.
- Świrko S., *Orle gniazdo. Podania, legendy i baśnie wielkopolskie*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskie 1971.
- Świrko S. (oprac.), *W krainie Gryfitów. Podania, legendy i baśnie Pomorza Zachodniego*, Poznań: Wydawnictwo Poznańskie 1976.
- Świrszczyńska A., *O dzielnym Piaście*, Łódź: Wydawnictwo Łódzkie 1986.
- Tsanev I., *Baśnie narodów Kaukazu*, Sandomierz: Armoryka 2014.
- Wasylewski S., *Meluzyna czyli panna z śląskiego wiatru. Legendy, podania i baśnie śląskie*, Katowice: Śląsk 1966.
- Zdzitowiecka H., *Bursztynowe baśnie*, Gdańsk: Wydawnictwo Morskie 1972.
- Zerah A., *Jak dzieci zamieniły się w gwiazdy. Opowieści i modlitwy z całego świata*, przeł. B. Żak, Kraków: WAM 2004.
- Zientara-Malewska M., *Baśnie znad Łyny*, Warszawa: Czytelnik 1970.

Przyjemnej lektury!

Bibliografia

- Badora B. (oprac.), *Polacy i książki*, Warszawa: Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej 2011.
- Chymkowski R., Koryś I., Dawidowicz-Chymkowska O. (oprac.), *Społeczny zasięg książki w Polsce w 2012 r.*, Warszawa: Biblioteka Narodowa 2012.
- Gawlicz K., Rudnicki P., Starnawski M. (red.), *Dyskryminacja w szkole – obecność nieusprawiedliwiona. O budowaniu edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej w Polsce. Raport z badań*, Warszawa: Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej 2015.
- Grzybowski P.P., *Inni i Obcy w lekturach do edukacji międzykulturowej dla dzieci. Przewodnik bibliograficzny*, w: *Przygody Innego. Bajki międzykulturowe na rzecz integracji dzieci cudzoziemskich*, red. A. Młynarczuk-Sokołowska, K. Potoniec, K. Szostak-Król, Białystok: Fundacja Dialog, Fundacja Uniwersytetu w Białymstoku 2015.
- Grzybowski P.P., *Literackie spotkania z Innymi. Zabawne lektury w edukacji międzykulturowej dzieci i młodzieży*, w: *Edukacja dzieci i młodzieży w środowiskach zróżnicowanych kulturowo*, red. T. Lewowicki, B. Chojnacka-Synaszko, G. Piechaczek-Ogierman, Cieszyń–Warszawa–Toruń: Wyd. UŚ, Wyd. WSP ZNP, Stowarzyszenie Wspierania Edukacji Międzykulturowej, Wyd. Adam Marszałek 2014.
- Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego. Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. (poz. 356), Dz.U., poz. 356 z 24 lutego 2017.
- Podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 23 grudnia 2008 r., Dz. U. Nr 4 z 15 stycznia 2009.
- Zamojska E., *Obraz narodu i relacji międzyetnicznych w podręcznikach szkolnych (analiza treści podręczników gimnazjalnych do kształcenia literackiego i kulturowego)*, w: *Edukacja. Moralność. Sfera publiczna. Materiały z VI Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego PTP*, red. J. Rutkowiak, D. Kubinowski, M. Nowak, Lublin: Verba 2007.

Reading texts in intercultural education for children A bibliographical guidebook

Summary

This bibliographic guide provides a list of contemporary reading for children possible for use in formal and non-formal intercultural education. In the introduction, the author presents the basic features of this kind of reading. The author also presents principles of working with reading for intercultural education for children, both in the home and at school.

Translated by Przemysław Paweł Grzybowski